

Sidosryhmäneuvottelukunta, hinnoittelun valvontamenetelmien kehittäminen

Aika: 10.10.2022 klo 12:00 – 15:00

Paikka: Lintulahdenkuja 2, Tammi/ Teams -kokous

Osallistujat: Pasi Kuokkanen (Suomen Sähkökäyttäjät Ry), Antero Reilander (Fingrid Oyj), Sanni Harala (Lähienergialiitto Ry), Osmo Siirto (Helen Sähköverkko Oy), Tommi Lähdeaho (Elenia Verkko Oyj; Energiateollisuus RY/Regulaatiotoimikunta), Mika Paloranta (Auris Kaasunjakelu Oy), Toivo Hurme (Paikallisvoima Ry), Jouni Pylvänäinen (Kymenlaakson Sähköverkko Oy), Ina Lehto (Energiateollisuus Ry), Marju Silander (Suomen Omakotiliitto Ry), Kaisa Matschoss (Kuluttajatutkimuskeskus), Matti Takamäki (Koillis-Satakunnan Sähkö Oy), Noora Neillimo-Kontio (Caruna Oy; Caruna Espoo Oy), Petri Pylsy (Kiinteistöliitto Ry), Kristel Pynnönen (Kuluttajaliitto Ry), Petri Malinen (Suomen Yrittäjät Ry)

Veli-Pekka Saajo (pj.), Tiina Karppinen, Jaakko Kennilä, Lari Teittinen ja Tarvo Siu-kola

Kokousmuistio 5. kokous

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti jäsenet tervetulleiksi. Puheenjohtaja esitteli lyhyesti kokouksen agendan Energiaviraston tilaamien selvitysten jake-luverkkotoiminnan tehostamiskannustimen, WACC:n ja laatukannustimessa so-vellettavien yksikköhintojen osalta.

Päätettiin siirtää WACC-selvitystä koskeva alustus ja keskustelu kokouksen alkuun. Energiaviraston johdolla käytiin läpi lisäksi lyhyt yhteenveto edel-lisen kokouksen aiheista ja mainittiin, että edellisen kokouksen muistio on lisätty Energiaviraston kotisivuille sekä lähetetty tiedoksi työryhmälle sähköpostitse.

Sidosryhmistä tiedusteltiin myös edellisen kokouksen muistiossa yksikkö-hintoihin liittyvän maininnan ”Energiavirasto huomautti myös, että regu-laatiotaseen käyttö kohtelee syrjivästi erityyppisiä verkonhaltijoita.” tar-koitusta. Energiavirasto keskustelussa viitatuin tältä osin yhtiökohtaisen in-vestointitehokkuuden ja kulloinkin sovellettavan yksikköhinnan suhteen lu-kitsemiseen. Eli kun sovelletaan keskimääräisistä kustannuksista lasket-tuja yksikköhintoja, ovat toiset yhtiöt investoineet näitä kalliimmalla ja toi-set halvemmalla. Lukitsemalla regulaatiotase myös nämä erot lukitaan¹. Energiavirasto totesi, että verkkotoimintaan sitoutuneen pääoman määrit-tämistävän osalta tullaan vielä tekemään jatkoselvitystä.

¹ Lasse Simolan jälkihuomautus: Kyse on myös siitä, että erilaisia verkon osia oikaistaan samalla yksik-kö hinnalla, joka on laskettu keskiarvona näistä rakenteeltaan ja kustannuksiltaan erilaisista kompenen-teista. Hyöty valuu tästä tietyn tyyppisille yhtiöille, joiden ei tarvitse tehdä niin vankkoja rakenteita kuin kaupungeissa pääsääntöisesti on tarve tehdä. Eli oikaisu ei ole verkonhaltijakohtaisesti kustannusvastaa-vaa, kun hajonnat todellisten kustannuksien osalta suhteessa yksikköhintoihin ovat kasvaneet. Tasapuoli-suuden osalta kyse oli nimenomaan tästä edellä mainitusta asiasta.

10.10.2022

2. Energiavirasto alusti KPMG Oy: kohtuullisen tuottoasteen (WACC) soveltamisesta laatimaa raporttia.

Keskustelun aikana selvennettiin, mihin perustuu kohtuullinen tuoton taakaaminen omistajalle. Lisäksi keskusteltiin Saksan valtion joukkovelkakirjan arvon käyttämisestä riskittömän koron määrittelyssä ja tähän lisättävästä Suomen maariskistä sekä siitä pitäisikö verrokkiyhtiöt myös ottaa kaikki Saksasta. Virasto korosti, että mahdollinen maariskipreemio tulisi huomioida myös VPO:n puolella ja tällöin olisi tärkeää erityisesti velan riskipreemiota laskettaessa huomioida verrokkiyhtiöiden toiminnan sijainti, jotta maariski voidaan erottaa velkapreemiosta. Keskustelussa nousi esiin myös näkemys, jonka mukaan maariski pitäisi olla määritetty samalta ajanhetkeltä, jolla riskitön korko määritetään, jotta se oikeasti heijastaa sen ajan riskiä ja on yhdenmukainen. Energiaviraston mukaan tiettyjä parametrejä on perusteltua päivittää tiheämmin kuin toisia, sillä vallitseva markkinatilanne vaikuttaa enemmän tiettyihin parametreihin kuin toisiin..

WACC:n parametrien päivitysvälin osalta keskustelussa nousi esille erityisesti verrokkiyhtiöiden lukitsemisen vaikutukset ja haasteet, jos päivitys haluttaisiin toteuttaa viraston sisäisenä työnä. On mahdollista, että joidenkin lukittujen verrokkiyhtiöiden liiketoiminta saattaisi muuttua merkittävästikin menetelmäjakson aikana, eivätkä näin ollen olisi enää soveliaita verrokkiryhmään. Tämä vaatisi tarkempien kriteerien määrittelyä ennakoon sille, millä perusteella verrokkiyhtiöt pysyisivät otannassa.

Parametriarvojen laskennassa sovellettavan tarkastelujakson määrittelemisen suhteen sidosryhmät kokivat, että lyhyen ajan pistemäinen määrittelytapa, kuten päivän tai viikon keskiarvo, olisi merkittävä muutos nykyiseen menetelmään, vaikka se heijastaisikin mahdollisesti viimeisintä informaatiota parametrien suhteen. Toisaalta, sidosryhmissä pidettiin kuitenkin 10 vuoden keskiarvoa liian pitkänä aikana sitoa parametrejä, kun talous- ja markkinat ehvät vaihtua. Parametrien päivitysvälin osalta jokin kompromissi olisi hyvä olla myös maksajan kannalta. Tilastollisesti voisi tarkastella keskihajontaa eri tarkastelujakson pituuksille sopivaa pituutta arvioitaessa. Keskustelussa nostettiin esiin myös, että CEER:n Regulatory Frameworks reportin mukaan useampi regulaattori käyttää pidempiä historiallisia keskiarvoja WACC:n riskittömän koron määrittämistavassa. Myös neljän vuoden välein puolueettoman tahon laatimaa selvitystä pidettiin hyvänä.

Keskustelussa nousi esille myös KPMG:n raportissa suositeltu maakaasun lisäriskipreemion poistaminen. Nykyisissä menetelmissä on maakaasun lisäriskipreemiossa käytetty Venäjän riskiä, mutta myös kaasun korvattuutta muilla polttoaineilla. Nyt Venäjä-riski on muuttunut LNG-riskiksi, kun LNG-toimittajia on vähemmän kuin etelämpänä Euroopassa, kuten Italiassa, mistä oli verrokkeja aineistossa. Hyödykeriski ei ole maakaasun osalta laskenut mihinkään ja kaasun kysynnän muutokset ovat olleet rajuja viime aikoina. Suomessa kysyntä laskenut enemmän kuin Euroopassa keskimäärin. Gasgrid Finland Oy puoltaa lisäselvityksen tekemistä lisäriskipreemion poistamisesta. Kaasun WACC-parametreissa on keskustelun mukaan volyyymi- ja korvattavuusriski huomioitava. Lisäksi raportilla

10.10.2022

beetat aineistossa yllättävän alhaisia verrattuna sähkön arvioihin. Suomessa maakaasun jakeluyhtiöt huomattavasti pienempiä kuin Euroopassa keskimäärin. Verrokeissa beetan osalta yhtiöitä, jotka toimivat erilaisissa olosuhteissa. Muutaman yhtiön verrokin käyttämisen sijaan, kokonaiskuvan hahmottamista voisi olla hyvä vielä kirkastaa suhteessa riskitasoon sähkön verkkotoiminnassa.

Datahub toiminnan korkeaa WACC:ia on hyvä vielä keskustelun mukaan tarkastella uudelleen 2027 päivitettäviin menetelmiin. Tältä osin nähtiin hieman ongelmallisena, jos datahub-toiminnalla voi tehdä enemmän tuottoa kuin varsinaisella verkkotoiminnalla.

Keskustelussa nousi esille myös tuottoasteen tason ohjausvaikutus: korkea tai matala WACC vaikuttaa ohjausvaikutuksiin omistamisen ja palveluna ostamisen välillä. Tämä olisi keskustelun mukaan viraston hyvä huomioida kokonaisharkinnassa, kun mietitään muutoksia.

Energiavirasto voisi keskustelun mukaan puntaroida myös kirjanpidollisten ja toteutuneiden VPO:n kustannusten arvojen käyttämistä, jotta kustannusvastaavuus EU:n sähkömarkkina-asetuksen mukaan toteutuisi. Toteutuneet VPO:n kustannukset tarkoittaisivat keskustelun mukaan WACC:ssa olevien arvojen korotustumista. WACC:n komponentteja tulisi soveltaa erikseen kyseiseen pääomaan. Eli VPO:n kustannusta kyseiseen pääomaan ja OPO:n kustannusta omaan pääomaan, tosin verrokkiyhtiöistä johdetun optimaalisen pääomarakenteen mukaisesti rajaten. Nämä olisi hyvä huomioida suuntaviivoja laatiessa. Toisaalta keskustelussa nostettiin esille, että WACC tai muun keskimääräisen mallin käyttöä ei voi eriyttää sovellettavaksi jompaankumpaan omaan tai vieraaseen pääomaan. Jos sovelletaan todellista kustannusta vieraan pääoman puolella, olisi tällöin sovellettava todellista kustannusta myös OPO:n puolella. Lisäksi Fortum ihmetytti yrityksenä KPMG:n vertailuaineistossa. Keskusteltiin myös muiden Euroopan maiden käytännöistä. Energiavirasto totesi, että WACC:ia sovelletaan yleisesti EU:n alueella.

Lisäksi sidosryhmäneuvottelukunnassa nousi keskustelussa esille verkko-toimintaan sitoutuneen pääoman määrittämistapa. Erityisesti tasauserän käsittely ja millä tavalla markkina-arvot heijastelevat käyttöarvoa tai miten arvonnousu, joka ei ole kustannusta heijastuu näihin arvoihin. Virasto totesi NKA olevan heijaste markkina-arvosta, muttei yksi yhteen. Meillä ei Suomessa ole julkisesti noteerattuja verkonhaltijoita, joiden markkina-arvosta olisi markkinalta saatavaa tietoa. Maksajan näkökulmasta nousi esille kohtuuttomuus, jos kustannusvastaamattomasti joudutaan maksamaan liiketoiminnan arvosta. Keskustelussa annettiin esimerkki siitä, että vaikka liiketoimintaan sidotun oman pääoman markkina-arvo heilahtelee markkinasykliä mukaisesti, ei tämä näy nykyisin sovellettujen menetelmien läpi. Tasauserän käsittely liittymismaksukertymässä nostettiin tältä osin perusteltuna vaihtoehtona nykyiseen tasauserän käsittelytapaan verrattuna. EU:n sähkömarkkina-asetuksen muutos 2019 olisi keskustelun mukaan otettava huomioon nyt näissä menetelmissä ja akateemisen työryhmän loppuraportin hyödyntäminen jatkoesityksissä. Tuottotason

10.10.2022

kuvaamisessa WACC:n käyttö on kuitenkin sidosryhmien mukaan hyvin luontevaa ja WACC itsessään toimiva ajattelutapa. Kysymykset kohdistuvat enemmänkin sidosryhmien kannalta laskentaan liittyviin näkökohtiin ja niihin koitetaan löytää parannusehdotuksia.

Keskustelussa nousi esille myös WACC:ia havainnollistavan Excelin laatiminen viraston alustuksen mukaisesti. Excelissä olisi hyvä avata ja tuoda vielä konkreettisemmin esille eri parametrien väliset syysuhteet, jotta käyttäjä ymmärtää paremmin, että mitä kaikkia "reittejä" pitkin kukin parametrimuutos vaikuttaa lopulliseen WACC:iin.

Keskustelussa päivityshetken osalta tuotiin esille myös, että verkonhaltijoiden hinnoitteluratkaisuilla ja hinnoittelumuutoksilla on vaikutusta myös asiakkaiden hinnoitteluun. Tämän vuoksi WACC:n määrittämistä ei pitäisi jättää ainakaan joulukuulle. Toisaalta, jos määrittäjäjakso on suht pitkä, mutta lähellä vuoden vaihdetta, voidaan arvoja seurata jo seurantakauden aikana. Tämä vähentää volatiliteettia ja lisää ennakoitavuutta toiminnassa. Mallin ymmärrettävyys erittäin tärkeää sidosryhmille sekä WACC:n että muiden osa-alueiden osalta.

3. Energiavirasto alusti ECKTA Oy:n selvityksestä tehostamiskannustimen kehittämiseksi sähkön jakeluverkkotoiminnassa.

Alustuksen jälkeen keskusteltiin häviöprosentin käyttämisestä kontrollimuuttujana ja sen roolista ehdotetussa mallispesifikaatiossa. Energiavirasto täsmensi, että kontrollimuuttujaksi on valikoitunut muuttuja, joka korreloi vahvasti tehottomuustermin kanssa ja teknisessä mielessä häviösähköprosentti on verkon suorituskykyä kuvaava mittari. Keskustelussa nostettiin esiin häviösähkön määrittäminen sekä se, että kaikkien verkkoyhtiöiden tulisi ilmoittaa häviösähköosuus yhdenmukaisesti. Lisäksi keskustelussa nostettiin esiin tuulivoiman lisääntyminen tulevina vuosina, joka voi näkyä myös muissa mallin tuotos- ja panosmuuttujissa. Lisäksi keskusteltiin vaikutusarvioinnin toteuttamisesta ja tehostamiskannustimen osalta toivottiin esimerkinomaisia vertailulaskelmia kannustimen toiminnallisuuden kannalta.

Keskustelussa nostettiin esiin sallittujen OPEX:ien merkittävyys suhteessa jakeluverkonhaltijoiden liikevaihtoon ja näin ollen myös tehostamiskannustimen merkityksellinen rooli valvontamenetelmien kokonaisuudessa. Keskustelussa mainittiin myös, että ECKTA Oy:n selvityksessä on verrattu pohjoismaiden jakeluverkkotoiminnan hintatasoja ja tässä vertailussa kotimainen siirtoverkkohinnoittelu näyttyy suhteellisen tehokkaana. Toisaalta kuitenkin loppukäyttäjälle oman talouden kannalta merkittävä on maksettava hintataso eikä niinkään muissa pohjoismaissa maksettavat hinnat.

4. Energiavirasto alusti selvityksestä KAH yksikköhintoista

Energiaviraston alustuksen jälkeen virasto totesi, että selvitystä laativa AFRY tulee haastattelemaan erityisesti käyttäjätahoja sidosryhmäneuvottelukunnan ulkopuolelta. Keskustelussa nousi esille yksikköhintojen

10.10.2022

määrittämisperuste; kuluttajalle kotona etätöissä keskeytyksen haitta ei ole pelkästään vapaa-ajan menetys, kun tehdään etätöitä. Määrittämis-työssä olisi hyvä huomioida myös korvattavuus ja joustavuus, jos käyttäjä voi joskus olla käyttämättä, miten tämä huomioitaisiin. Jakeluverkonhaltijan ja asiakkaan väliset sopimukset joustosta olisi huomioitava. Asiakas voisi olla halukaskin joustamaan ja ottamaan katkon, jos saa siitä korvauksen.

Energiayhteisöihin liittyvää trendiä voisi olla hyvä pohtia, miten ottaa huomioon tulevaisuudessa menetelmissä. Pasi: Kun sähkön hinta nousee tietylle tasolle tuotannon taso voi muuttua tuotannollisesti kannattamattomaksi.

Keskustelussa huomautettiin myös, että tiettyjä katkoja ei voi estää, eli vaikka kannustin näyttää symmetriseltä se ei käytännössä sitä ole.

Jakeluverkkotoiminnan osalta laatukannustin ei saisi rankaista erityisesti suunniteltujen keskeytysten osalta liitettävästä tuulivoimasta tai pientuotannosta. Energiavirasto totesi, että tuotannon arvoa on tarkoitus selvittää. On kuitenkin haastava määritellä asiakkaan, jolla on pientuotantoa, haitta kuvaamaan todellisuutta, sillä tuotanto pienentää asiakkaalle siirretyn sähkön määrää eikä laskennassa käytetyt asiakkaalle luovutetun ja asiakkaalta vastaanotetun sähkön määrä siten kuvaa asiakkaan kuluttaman ja tuottaman sähkön määrää.. Sidosryhmässä nousi esille kysymys lopullisten tulosten aikataulusta ja milloin lopputuloksista kerrotaan.

5. Muut asiat

Kokouksen päätteeksi keskusteltiin vielä sidosryhmäneuvottelukunnan viimeisen kokouksen agendasta 27.11. ja toiveena olevista keskustelunaiheista menetelmäkehityksen osalta. Sekä laatukannustimen että muiden verkkotoimintojen tehostamiskannustimen osalta olisi hyvä keskustella vielä selvitysten valmistuttua. Sovittiin varattavan sidosryhmäneuvottelukunnalle vielä yksi varakokous joulukuulle.

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kokoukseen osallistuneita ja päätti kokouksen klo 14:38.

Liitteet Kokouksessa esitetyt kalvot

Jakelu Sidosryhmäneuvottelutoimikunnan jäsenet

Tiedoksi Energiaviraston kotisivut/Hinnoittelun valvonta -osion Menetelmäkehittämisen osiot